

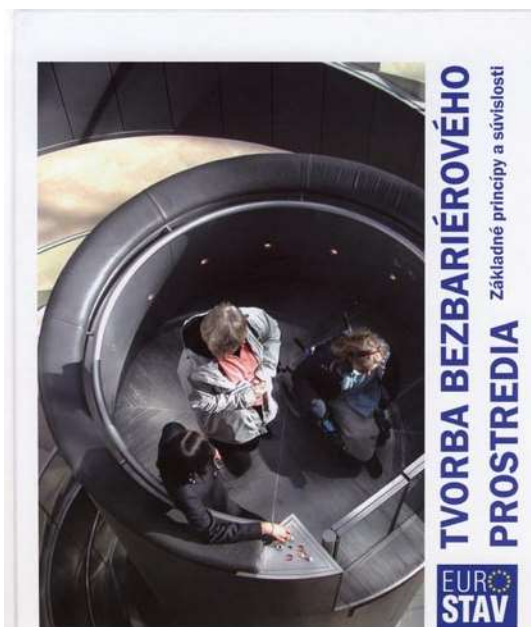
:: Velká kniha o slušnosti (recenzia knihy *Tvorba bezbariérového prostredia...*)

V turistike platí zásada: tempo skupiny je určované rýchlosťou najpomalejšieho. V spoločnosti založenej na výkonnosti sa to dodržiavať nedá. V lepšom prípade dokáže byť spoločnosť k svojim slabším členom slušná.

Ľudia s rôznymi druhmi handicapov boli v histórii braní rôzne. Istý vhľad do vývoja ich situácie poskytujú texty Michela Foucaulta (napr. *Život lidí zlopověstných*. In: *Myšlení vnějšku*, Herrmann a synové, 1996), uplatňovanie základných ľudských práv potrebovalo dlhú cestu, kým sa do stalo aj do našej ústavy a ďalších zákonov a noriem. V našom prípade je dôležitý vzťah medzi prirodzenou slušnosťou a normatívnosťou. (Špaček, R., Zervan, M.: *Hypotéza urbánnej slušnosti*. In: *Životné prostredie*, roč. 35, č. 4(2001), s. 173-178.)

Najprv musela vzniknúť spoločenská atmosféra slušnosti, aby bolo možné formulovať a prijať normy, od právnych po technické. Veľký kus práce tu vykonali iniciatívni jednotlivci a skupiny.

Koncept všeobecnej, kultúrnej udržateľnosti života obsahuje aj sociálny rozmer. V jeho rámci sa postupne rozvinuli stratégie „universal designu“ – univerzálneho navrhovania, navrhovania pre všetkých. Okolo doc. Ing. arch. Márie Samovej, PhD. sa na FA STU v posledných dvadsiatich rokoch sformoval kolektív, v ktorom vznikol rad výskumných prác, architektonických štúdií a publikácií s touto orientáciou.

Kniha *Tvorba bezbariérového prostredia* je výsledkom zriedkavo systematického pôsobenia M. Samovej vo výskume a pri školení doktorandov. Dizertačné práce sú koncipované v kontexte jasne orientovaného výskumu, aktuálnym výsledkom je syntéza do podoby knihy. Za zmienku ďalej stoja aktivity:

:: medzinárodný projekt Európskej komisie: VS/2004/0554 **Architecture and Urban Planning: Design for All from School to Practice**, marec 2005 – november 2006,

:: projekt MVTs: **Univerzálne navrhovanie – nová metóda bezbariérového navrhovania** v architektúre, urbanizme a dizajne, ktorá podporuje integráciu diskriminovaných skupín, ľudí do života spoločnosti, 2007 – 2009,

:: vedecké aktivity v spolupráci s **European Institute for Design and Disability – Design for All Europe (EIDD)**,

:: projekt VEGA: **Auditorský program – univerzálna prístupnosť budov určených pre verejnosť**, 2008 – 2010.

Veľmi dobre je zvolený už názov publikácie, jasne dáva najavo, že nejde len o odstraňovanie fyzických bariér. Bezbariérová má byť celková kultúra prostredia, čo má nakoniec garantovať každodennú žitú dôstojnosť pre všetkých. Ľudská dôstojnosť je kategória demonštrujúca vzájomný rešpekt, medzi ľuďmi navzájom a medzi „systémom“ a ľuďmi. Pokiaľ chápeme demokraciu ako rovnosť prístupu, tak v našom prípade ide aj o knihu demokracie. Architekti tu majú netušené pole pôsobnosti. Je prirodzene potrebné hierarchizovať a triediť, kedy bude mať prioritu napríklad pamiatková ochrana, ochrana prírody, kedy ostanú bariéry jednoducho neprekonateľné.

Problematiku možno chápať v dvoch úrovniach. Základná bezbariérovosť je pohodlná a príjemná pre všetkých, na druhej strane špecifické handicap si vyžadujú špecifické riešenia. Vstupy do budov bez výškových zlomov potrebujú osoby na vozíku, mamičky s kočíkmi, starší ľudia. Väčšie záchodové kabínky s úchytným uvitajú starší ľudia tiež. Univerzálne navrhovanie neprekáža nikomu.

Kniha mapuje všetky známe riešenia architektonických, interiérových a dizajnerských prvkov pre bežné handicap. V 8 kapitolách sa autori podrobne zaoberajú všeobecnou metodológiou bezbariérového navrhovania, charakteristikami jednotlivých druhov zdravotného postihnutia, kategorizujú jednotlivé prvky a systémy v bezbariérovom prostredí, prechádzajú typologickými druhmi stavieb, objektov, až po nároky na evakuáciu osôb neschopných samostatného pohybu. Kniha je základnou učebnicou navrhovania nielen pre študentov architektúry a stavebníctva, ale aj pre výkonných projektantov. Obsahuje nielen normatívne požiadavky, ale aj príklady realizácií.

Kniha má mimoriadne kompaktnú grafiku, na malom priestore je prehľadne usporiadané množstvo informácií. Kládno je tiež, že sa tu reklamne prezentujú firmy, prítomné na trhu s produktmi umožňujúcimi bezbariérové navrhovanie.

Cieľom autorského kolektívu je nepochybne nastolenie bezbariérového myslenia ako súčasť bežného životného etosu. Nech to vyzerá akokoľvek pateticky, bariéry sú rovnako neslušné, ako všetky už štandardizované formy spoločensky neúnosného správania.

prof. Ing. arch. Robert Špaček, CSc.